

СТАНОВИЩЕ

От доц. Иван Стоянов Мерджанов, д.п.,
Директор на Департамента по чуждоезиково обучение, комуникации и спорт
при Медицински университет „Проф. д-р П. Стоянов“, гр. Варна,
Член на научно жури, определено със Заповед № Р-109-121/23.02.2018 г.
на Заместник-Ректора на Медицински университет, гр. Варна

Относно: конкурс за заемане на академична длъжност „доцент“ в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, по научна специалност „Български език“ (български език като чужд) за нуждите на катедрата по славянски езици и комуникации към Департамента по чуждоезиково обучение, комуникации и спорт, Медицински университет – Варна, обявен в ДВ бр. 96/01.12.2017 г

Конкурсът е за „доцент“ в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, по научна специалност „Български език“ (български език като чужд) за нуждите на Катедрата по славянски езици и комуникации към Департамента по чуждоезиково обучение, комуникации и спорт, Медицински университет – Варна, е обявен в ДВ бр. 96/01.12.2017 г. Като единствен кандидат в конкурса участва ст. преподавател Албена Недкова Добрева, д.ф. от катедра „Славянски езици и комуникации“ към Департамента по чуждоезиково обучение, комуникации и спорт при Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна. Представените документи са изготвени съобразно изискванията на Закона за развитие на академичния състав на РБ и Правилника за неговото приложение, а също така и според Правилника за развитие на академичния състав на МУ-Варна от 2017 г.

1. Професионално развитие на кандидата

Д-р Албена Недкова Добрева е преподавател по български език като чужд и български език за медицински цели към Департамента по чуждоезиково обучение, комуникации и спорт при Медицински университет-Варна от 2008 г., а от 2011 г. е старши преподавател. Завършила е специалност „Българска филология“ в СУ „Св. Климент Охридски“. През 2000 г. придобива ОКС „Бакалавър“ по специалност „Английска филология“ в ШУ „Епископ Константин Преславски“. Владее английски, руски, испански и немски език. През периода 2013/2014 г. е докторант на свободна подготовка към катедра „Български език“, Факултет по славянски филологии, Софийски университет „Св. Климент Охридски“, а през 2014 г. защитава дисертация на тема „Умението говорене като продуктивен компонент на комуникативната компетентност по български език като чужд за общи и академични цели (върху материал от Европейската изпитна система за езикови сертификати ECL)“. Специализирала е във Великотърновския и Русенския университет.

2. Характеристика на научната и методическата дейност на кандидата

2.1. Общо описание на представените материали

По чл. 88, т. 3 от Правилника за развитие на академичния състав на МУ-Варна ст. преп. Албена Недкова Добрева, д.ф. е представила общо 43 публикации, разделени в две категории – монографии и учебници, включваща монография, автореферат и 6

учебника/учебни помагала (един електронен учебник), и статии и доклади от конференции, 25 статии в български и 10 в чуждестранни издания. От всички публикации в съавторство са 6 учебника (вкл. електронен) и 21 статии и доклади, а самостоятелни публикации са освен авторефератът и монографията още 14 статии в различни научни издания.

2.2. Оценка на научните приноси

Научните трудове на ст. преп. Албена Недкова Добрева, д.ф. обхващат три основни направления: комуникативни умения в практиката на медицинските специалности, методика на обучението по български език като чужд и български език за медицински цели, теоретико-приложни принципи за сертифициране на комуникативната компетентност по български език като чужд чрез тестова проверка и Електронно обучение по български език като чужд, както и на специализиран български език за медицински цели.

Най-сериозен научен принос представлява издадената **монография „Как говорим за здраве“**. Трудът обхваща 5 глави: 174 страници, от които 159 страници основен текст, 4 страници приложение и 11 страници списък на използваните източници на български, английски, немски и руски език. Трудът е идентифициран с международен стандартен номер ISBN 978-619-221-107-3 и е публикуван на български език от издателството на Медицинския университет – Варна, през 2018 г.. Текстовата информация е илюстрирана с 23 цветни фигури. Форматът отговаря на стандартите за хабилитационен труд. Монографията е добре и последователно структурирана, съдържа нужните теоретични постановки и емпиричен материал, а направените изводи съдържат сериозен научен принос, което я прави значима и полезна както в областта на теоретичната и приложна лингвистика, така и в сферата на професионалната комуникация.

Монографията отговаря, от една страна, на засилващия се обществен интерес към сложната комуникация в здравната сфера и, от друга, на професионалните нужди на медицинските специалисти да общуват с пациентите и техните близки на различни здравни теми, за да постигнат с тяхното съдействие добър резултат в терапевтичния процес. Във фокуса на проучването е говоренето на здравни теми и по-точно говоренето за здраве, за болести и лечение между различни пациенти и медицинските специалисти, като е обърнато специално внимание на паралингвистичните характеристики при говоренето и на екстралингвистичните елементи на гласа на медиците (интонация, тембър, тон, сила и др.). Анализът на говорните изяви в речевото поведение на медицинските специалисти, се базира на систематизация на съвременни публикации в областта на устната медицинска комуникация, записи и обработка на повече от 200 професионални диалога и монолога между медицински специалисти и пациенти, както и анализи на 100 речеви изяви на медици в телевизионни предавания и в медицинско риалити. Отделно са записани, събрани, транскрибирани и обобщени разговорите на здравни теми в 50 български семейства.

В първа глава подробно са представени теоретичните проучвания и анализи по проблема, наблюденията, транскрибирането и лингвистичният анализ на говоренето от специалисти и неспециалисти на здравни теми в семейството от различните му членове – млади и възрастни, и по медиите, в здравните рубрики на сутрешните и неделните предавания на пет български канала. Подробно са изследвани интересите към здравните теми на различните поколения с помощта на повече от 150 анкети. Отделно са анализирани

говорните характеристики на специалистите в непосредствения и опосредствен диалог в медиите. Анализирани са екстралингвистичните характеристики на гласа като възможност за въздействие в устната комуникация между медицинския специалист и пациента. Направени са изводи за значението на говоренето за здраве, за повишаване нивото на обществена осведоменост и за подпомагане правилния избор на лечение, хранене или спорт.

Говоренето в здравеопазването е сложно речево явление и затова във втора глава се обобщава говоренето в професионалното общуване лекар – пациент. Условно тази глава е разделена на две части: първа част „Как говори за здраве висшият медицински персонал“ и втора част „Как говори за здраве средният медицински персонал“. Гласът на медицинския специалист, като важно средство за емоционална изява, е проследен и в трите етапа на медицинското интервю: въвеждащ, същински и инструктиращ. Анализът на говоренето за здраве на най-често посещаваните лекари специалисти (педиатър, офталмолог, ортопед, нефролог, детски зъболекар и др.) е пречупен през фокуса на трите стратегии – диагностицираща, терапевтична и препоръчваща.

Трета глава е насочена към анализ на наблюденията и дългогодишния професионален опит на медицинските специалисти в областта на устната комуникация в професионален контекст. Разглеждат се предоставените лични диалози от средния болничен персонал и се анализират използваните от тях стратегии, тактики и паралингвистика в професионалното общуване. Тема на четвъртата глава са невербалните аспекти и езикът на тялото при говоренето на специалистите в здравеопазването, като е анализирано значението на невербалните знаци на медицинските специалисти за допълване и модифициране на вербалното послание на тема здравен статус в процеса на комуникация. Представените в монографията речеви стратегии, умения, техники и средства разкриват възможности за оптимизиране на професионалната комуникация при различни дейности в медицинската практика. Направените обобщения, изводи и конкретни препоръки имат универсален характер за лингвистичните и екстралингвистичните елементи на говоренето на днешните специалисти по медицина в България.

Разработените в рамките на реабилитационния труд теми и проблематики се допълват от задълбочените изследвания на ст. преп. Албена Недкова Добрева, д.ф. и в нейните статии и доклади от научни конференции. Детайлно са изследвани, описани и систематизирани различните аспекти на устната комуникация в медицинската практика на висшия и средния болничен персонал чрез теоретико-приложни изследвания в областта на клиничната специализирана медицинска помощ, както и общуването на здравните работници по медиите. Важен принос представлява анализът на речевото поведение при говоренето на здравни теми на български език, както и на невербалните аспекти на езика на тялото при говоренето на специалистите за здраве. Нов момент е изследването на паралингвистичните елементи (тон, ритъм, мелодия, темпо и др.) при комуникацията в клиника (статии: I.2, II.1, II.5, II.7, II.8, II.9, II.25, II.26, II.28, II.29).

Определено приносен характер има изследването как говорят за здраве различните поколения българи с медицинските специалисти. Използвани са записи в 50 български семейства. Анализирани са използваната от различните поколения лексика според възраст,

образование, пол. Направени са изводи за книжовните отклонения при вербалното общуване на здравни теми (статии: I.2, II.27, II.31).

В поредица от научни разработки са анализирани и представени най-важните теоретико-приложни аспекти на **българския език като чужд за медицински цели**. Д-р Добрева насочва научния си интерес към езиковата подготовка и усъвършенстването на уменията говорене на български език в професионалната комуникация. Приносен характер имат създадените и апробирани устни и писмени комуникативни задачи, които съответстват на актуалните стандарти в съвременен чуждоезиково обучение за специални цели (статии: I.7, I.8, II.2, II.19, II.22, II.24, II.33).

Не малка част от научните разработки на д-р Добрева са свързани с изследване на съвременни явления, обусловени от динамиката на българския език в епохата на модерните технологии. Разгледани са основните процеси на промяна при преподаването на български език като чужд в **електронна среда**. Съществен принос за съхранение и опазване на българския език в епохата на нарастваща глобализация представляват разработените учебни и тестови материали, подходящи за приложение в **онлайн курс** за нива А1-А2 по български език като чужд, както и по съвременен български език за студенти логопеди. Отвореният им характер позволява разширяване, допълване и оптимизиране в зависимост от целите на езиковия тест (статии: I.3, II.3, II.6, II.13, II.30).

Особена част от преподавателската, методическата и научната дейност на д-р Добрева е свързана с участието ѝ в планирането, изграждането и приложението на електронни курсове. Тя участва активно чрез методически анализи, практически и научни разработки в изготвянето в рамките на европейски проект на онлайн курс „Български език като чужд за медицинска комуникация“. Курсът е пилотиран и се използва в обучението на чуждестранните студенти по медицина в Медицински университет – Варна и Медицински университет – София (статии: I.4, I.5, I.6, II.8, II.19, II.25).

Значителен принос в областта на приложната лингвистика представлява изследването на комуникативните нужди на студентите в англоезичната програма за обучение по общ български език с помощта на 300 анкети с цел обезпечаването на реалните езикови ситуации чрез адекватни учебни материали (статии: I.1, I.3, II.4, II.10, II.11, II.13, II.15, II.16, II.17, II.18, II.20, II.21, II.23, II.32, II.34, II.35). Вследствие направените анализи и обобщения на споделените нужди и очаквания на студентите е създаден съвременен видеокурс и онлайн-курс „Аз уча в България“, ниво А1-А2 за 300 академични часа, в който д-р Добрева се включва с концепцията и разработването на две теми. (статии: I.1, I.3, II.4, II.10, II.11, II.13, II.15, II.16, II.17, II.18, II.20, II.21, II.23, II.32, II.34, II.35).

Съставянето на комуникативни задачи за слушане с разбиране към тестове за изпитни нива А1-А2 за оценяване на комуникативната компетентност по български език, които отговарят на изискванията на Европейската езикова рамка също представлява оригинален принос на д-р Добрева, като тя създава 800 тестови задачи за слушане с разбиране за нива А2 и В1 с 80 автентични аудио записа, които могат да се използват от експертите по български език при тестването по български език в 10 европейски страни – членки на консорциума ECL (статии: I.1, II.12, II.14, II.15)

3. Учебна дейност/ участие в научно-приложни и изследователски проекти.

Съгласно приложените документ ст. преп. Албена Недкова Добрева, д.ф. има повече от 11 години преподавателски стаж в Икономически университет-Варна и в Медицински университет – Варна и е с пълна учебна натовареност от 553 до 630 ч годишен хорариум, който значително надвишава съществуващия норматив. Наукометричните показатели и атестационната карта свидетелстват за висока степен на научно-изследователска и преподавателска активност. Представени са шест цитирания. Тя преподава български език като чужд, специализиран език и комуникация във всички курсове от англоезичната програма.

Както е видно от приложените справки, ст. преп. Албена Недкова Добрева, д.ф. активно участва в 4 международни и национални проекта на Департамента по чуждоезиково обучение, комуникации и спорт.

4. Лични впечатления

Познавам ст. преп. Албена Недкова Добрева, д.ф. от повече от 10 години като старателен и съвестен преподавател, като учен с модерно мислене и като енергичен и активен участник във всяка дейност на департамента. Проявява инициативност, гъвкавост и прецизност при изпълнение на служебните си задължения. Поддържа отлични отношения с всички колеги, комуникативна е и работи чудесно в екип. Тя сътрудничи с готовност на всички академични и административни звена на университета. Със своята иновативност в областта на електронното обучение и изпитване, както и с научната си дейност допринася за издигане авторитета на езиковото обучение в академичните среди и за утвърждаването на департамента като водещо учебно и научно звено не само в рамките на МУ-Варна, но и в национален мащаб.

5. Заключение

Представените в становището научни приноси, сериозната научна работа и преподавателска дейност ми дават основание да гласувам за избирането на ст. пр. Албена Недкова Добрева, д.ф. на академичната длъжност „доцент“ в катедра „Славянски езици и комуникации“ на Департамента по чуждоезиково обучение, комуникация и спорт към Медицинския университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ по професионално направление 2.1. Филология, специалност „Български език“ (български език като чужд)

09. 03.2018 г.

Изготвил становището:

Доц. Иван Мерджанов, д.п.